

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/50/2020
Identifikačné číslo spisu:	2508899504
Dátum vydania rozhodnutia:	27.10.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:2508899504.24

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ Z.. H. X., nar. XX.XX.XXXX, bytom X. XXXX/XX, XXX XX R., 2/ G. Y., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XXXX/XX, XXX XX T. a 3/ H. X., nar. XX.XX.XXXX, bytom A. XXX/XX, F. Y., Č. N., zastúpených advokátom Mgr. Petrom Miklóssym, so sídlom Hlavná 1221, 952 01 Vráble, proti žalovaným 1/ Z.. T. G., nar. XX.XX.XXXX, bytom S. XXX/XX, XXX XX Q. - O. a 2/ W. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom L. K. XXX/X, XXX XX Q. - O., obidvom zastúpeným advokátom Mgr. Štefanom Slováciom, so sídlom Štefánikova trieda 33, 949 01 Nitra, o vydanie bezdôvodného obohatenia, vedenom na Okresnom súde Piešťany pod sp. zn. 5C/91/2008, o dovolaní žalovaných proti rozsudku Krajského súdu v Trnave zo dňa 23. júla 2019 sp. zn. 25Co/55/2019 takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Trnave zo dňa 23. júla 2019 sp. zn. 25Co/55/2019 a rozsudok Okresného súdu Piešťany zo dňa 09. októbra 2018 sp. zn. 5C/91/2008 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Piešťany na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Piešťany (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo dňa 09. októbra 2018 sp. zn. 5C/91/2008 uložil žalovaným povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobkyni (právnej predchodkyni terajších žalobcov J. X.) sumu 15.580,38 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne zo sumy 15.580,38 eur od 01.03.2000 do zaplattenia a žalobkyni priznal voči žalovaným nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Z dôvodu rozsudku vyplýva, že žalovaná suma predstavuje podiel žalobkyne na rozdieli medzi hodnotou domu patriaceho pôvodnému žalovanému T. G. (právnemu predchodcovi terajších žalovaných, pozn. dovolacieho súdu) pred prístavbou a rekonštrukciou v roku 1990 a po rekonštrukcii v roku 1999. Súd prvej inštancie mal preukázané, že právny predchodca žalovaných žalobkyni ako svojej družke ústne prisľúbil prevod spoluvlastníckeho podielu o veľkosti 1/3 na nehnuteľnosti v jeho výlučnom vlastníctve, čo potvrdil aj v liste z 27.07.1998 adresovanom synovi žalobkyne. Okrem toho závetom zanechal žalobkyni ako svojej družke 1/4 svojho majetku, neskôr závet zrušil. Žalobkyňa sa totiž s právnym predchodcom žalovaných dohodla na investícii jej vlastných finančných prostriedkov a výkonov do jeho nehnuteľnosti s tým, že v budúcnosti na nehnuteľnostiach žalobkyňa získa spoluvlastnícky podiel. Investovanie financií do

nehnutelností a poskytnutie vlastných výkonov žalobkyňou sporné nebolo, spornou zostala výška preinvestovaných financií. Žalobkyňa tvrdila a listinnými dôkazmi preukázala, že do prestavby domu vložila 250.000,- Sk (z predaja bytu vo Y.), 141.000,- Sk (od syna H. X.), 81.000,- Sk (z vkladnej knižky), 12.000,- Sk (za zariadenie v byte), 3.500,- Sk (výplata poistky), 50.000,- Sk (od dcéry G. Y.). Právny predchodca žalovaných potvrdením zo dňa 15.08.1992 potvrdil, že žalobkyňa - jeho družka prispela do spoločnej domácnosti sumou 200.000,- Kčs, ktoré boli preinvestované do prístavby rodinného domu; okrem toho potvrdil, že od syna žalobkyne H. X. si spolu so žalobkyňou požičal na prestavbu domu 150.000,- Sk a od dcéry žalobkyne G. Y. sumu 26.000,- Sk. Vo svojom písomnom vyjadrení i vo výpovedi potvrdil, že si od žalobkyne požičal sumu 80.000,- Sk. Ďalej uviedol, že si spolu so žalobkyňou požičal od jej syna H. X.Š. sumu 290.000,- Sk, v ktorej bola zahrnutá čiastka 141.000,- Sk (tieto peniaze posielal syn žalobkyne na stavbu), čiastka 80.000,- Sk (patriaca žalobkyňi) a čiastka 20.000,- Sk (pôžička od dcéry žalobkyne); zvyšná časť sumy boli úroky. G. Y. (dcéra žalobkyne) prehlásila, že požičala právneho predchodcu žalovaných na prestavbu domu 50.000,- Sk, ktoré jej vrátila žalobkyňa v júli 1997. Žalovaný 1/ ako svedok na pojednávaní dňa 26.11.2001 potvrdil vedomosť získanú od svojho otca (pôvodný žalovaný), že žalobkyňa prispela na prestavbu domu sumami 80.000,- Sk, 15.000,- Sk a 26.000,- Sk, ktoré boli nakoniec vysporiadané tak, že on spolu so svojou sestrou (žalovaná 2/) vrátili dlžobu synovi žalobkyne Z. H. X.. Po vykonaní znaleckého dokazovania, ktorým bola stanovená hodnota nehnuteľnosti pred realizáciou prístavby a rekonštrukcie v roku 1990 (4.198,90 eur) a po jej realizácii v roku 1999 (50.940,03 eur), resp. bol stanovený rozdiel medzi týmito hodnotami (46.741,13 eur) vzala žalobkyňa žalobu čiastočne späť v rozsahu sumy 9.657,62 eur s príslušenstvom a domáhala sa zaplata sumy 15.580,38 eur spolu s príslušenstvom, čo je 1/3 zo 46.741,13 eur.

1.1. Súd prvej inštancie svoje rozhodnutie odôvodnil ustanoveniami § 451 ods. 1, § 454, § 456, § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Uviedol, že bezdôvodné obohatenie na strane právneho predchodcu žalovaných vzniklo odvolaním jeho prísľubu o budúcom prevode spoluvlastníckeho podielu na nehnuteľnostiach, na základe ktorého žalobkyňa do nehnuteľnosti investovala uvedené sumy. Právny predchodca žalovaných potvrdil žalobkyňou vložené čiastky 200.000,- Sk a 80.000,- Sk a žalovaný 1/ aj čiastky 80.000,- Sk, 15.000,- Sk a 26.000,- Sk, čím bola nespochybnená suma 321.000,- Sk (200.000 + 80.000 + 15.000 + 26.000 pozn. dovolacieho súdu). K tvrdeniam žalovaného 1/ o vyrovnaní všetkých záväzkov jeho právneho predchodcu úhradou sumy 506.428,- Sk synovi žalobkyne H. X. okresný súd nemohol prihliadnuť, pretože išlo o peniaze, ktoré boli požičané synom žalobkyne, teda nejde o splnenie záväzku voči žalobkyňi. Otázkou rozdielu medzi hodnotou nehnuteľnosti pred a po vložení investícií sa okresný súd zaoberal v súvislosti s rozhodnutiami Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 33Odo/477/2003 a 32Cdo/3149/2007. Okrem požadovanej istiny 15.580,38 eur uložil žalovaným povinnosť zaplatiť žalobkyňi aj úrok z omeškania odo dňa 01.03.2000 (po márnom uplynutí lehoty na splnenie povinnosti stanovenej vo výzve zo dňa 21.02.2000). V konaní úspešnej žalobkyne súd prvej inštancie priznal nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu s použitím § 255 odsek 1 a § 262 odsek 1 a 2 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“).

2. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 23. júla 2019 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že žalovaným 1/ a 2/ uložil povinnosť spoločne a nerozdielne zaplatiť žalobcom 1/, 2/ a 3/ oprávneným spoločne a nerozdielne sumu 15.580,38 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 17,6 % ročne od 01.03.2000 do zaplata, do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Žalobcom 1/, 2/ a 3/ priznal voči žalovaným 1/ a 2/ nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu. Odvolací súd uznesením z 26.03.2019 sp. zn. 25Co/55/2019 rozhodol podľa § 63 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) o pokračovaní v konaní s dedičmi žalobkyne označenými v záhlaví tohto rozhodnutia, nakoľko povaha sporu pokračovanie v konaní pripúšťa aj pred skončením konania o dedičstve. Odvolací súd potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie ako vo výroku vecne správny (§ 387 CSP), zmenil ho len formálne vzhľadom na úmrtie žalobkyne v odvolacom konaní tak, aby reflektoval nový okruh žalobcov (§ 388 CSP). Zdôraznil, že súd prvej inštancie správne ustálil právny základ požadovaného nároku ako bezdôvodné obohatenie z právneho dôvodu, ktorý odpadol. Vysporiadal sa so žalovanými v odvolaní otvorenou otázkou premlčania uplatneného nároku za použitia § 100 ods. 1 a § 107 Občianskeho zákonníka. Objektívna premlčacia doba na vydanie bezdôvodného obohatenia nezačala plynúť momentom realizácie investícií, pretože v čase ich realizácie až do roku 1999 prísľub pôvodného žalovaného T. G. ako právny dôvod investícií pôvodnej žalobkyne J. X. do jeho nehnuteľnosti trval a

odpadol až odvolaním prísľubu, ktorého dátum bol momentom začatia plynutia objektívnej premlčacej lehoty. Ústnu dohodu, ktorou T. G. sľúbil J. X. prevod spoluvlastníckeho podielu k domovej nehnuteľnosti v rozsahu 1/3 z dôvodu, že investovala svoje osobné prostriedky do nehnuteľnosti vlastnícky patriacej pôvodnému žalovanému, odvolací súd považoval za tzv. predbežnú dohodu, ktorej charakteristickým znakom bola dočasnosť a skutočnosť, že mala predchádzať uzavretiu hlavnej zmluvy. Právny poriadok Slovenskej republiky síce neobsahuje priamu úpravu predbežnej dohody, čo ale nevylučuje možnosť jej uzavretia ani to, že môže vyvolať právne následky (ide o právny úkon v zmysle § 34 Občianskeho zákonníka). Obidve zmluvné strany toto dojednanie dlhodobo niekoľko rokov akceptovali a pôvodná žalobkyňa investovala v rokoch 1990 až 1994 svoje výlučné finančné prostriedky i výkony do nehnuteľnosti pôvodného žalovaného, ktorý ešte v roku 1998 v osobnom liste potvrdil, že pôvodná žalobkyňa má na dome podiel 1/3. Takáto vôľa právneho predchodcu žalovaných bola vyjadrená aj v jeho závete z roku 1994, ktorý ale po vzájomných konfliktoch zrušil v roku 1999. Obdobné stanovisko zaujala aj rozhodovacia prax napr. Vrchného súdu v Prahe (rozhodnutie sp. zn. 1Cdo/74/93) alebo Najvyššieho súdu Českej republiky (rozhodnutie sp. zn. 22Cdo/82/2008), podľa ktorého dostatočným právnym dôvodom k investíciám do cudzej nehnuteľnosti je i ústna dohoda s vlastníkom o jej budúcom prevode, na ktorej základe bolo nevlastníkom do nehnuteľnosti investované. Právny dôvod plnenia potom odpadne ako náhle vlastník nehnuteľnosti svoj prísľub odvolá. Subjektívna premlčacia lehota začne plynúť najskôr s počiatkom objektívnej premlčacej lehoty. Žalobkyňa sa o zrušení závetu (podľa ktorého mala dediť podiel 1/4 na majetku) dozvedela 23.11.1999, kedy začala plynúť subjektívna premlčacia lehota v rámci lehoty objektívnej, ktorá začala plynúť zrušením závetu dňa 08.01.1999, kedy došlo k bezdôvodnému obohateniu T. G.. Subjektívna premlčacia lehota by uplynula dňom 23.11.2001, žaloba bola podaná 02.03.2000 a nárok premlčaný nie je.

2.1. K odvolacej námietke, že finančné prostriedky vo výške uvádzanej žalobkyňou vrátil žalovaný 1/ synovi žalobkyne (aktuálne žalobcovi 1/) dňa 23.03.1999 vkladom na účet vo výške 506.428,- Sk so zámerom vyrovnať všetky podlžnosti zomrelého pôvodného žalovaného voči pôvodnej žalobkyni a jej rodine, odvolací súd poukázal na kópiu zmluvy o pôžičke uzavretej pôvodným žalovaným označovaným ako dlžník a žalobcom 1/ ako označovaným ako veriteľ, na základe ktorej si dlžník spolu so svojou družkou J. X. od veriteľa požičali v priebehu rokov 1992 až 1993 postupne 290.000,- Sk použitých dlžníkom na celkovú prestavbu rodinného domu. Dlžník sa zaviazal túto sumu vrátiť najneskôr do 31.03.1995. Zmluvu podpísali veriteľ, dlžník a J. X. ako svedkyňa. Za použitia výkladového pravidla § 35 ods. 2 Občianskeho zákonníka (v ďalšom texte aj „OZ“) odvolací súd ustálil, že dlžníkom podľa predmetnej zmluvy bol výlučne T. G.. Pôžička v dojednanej dobe do 31.05.1995 vrátená nebola. Žalobca 1/ potvrdil písomne, že v súlade so zmluvou o pôžičke medzi T. G. a H. X. podpísanou dlžníkom dňa 20.07.1994 dňa 23.03.1999 od dlžníka prevzal sumu 506.428,- Sk, ktorej zaplatením dlžník voči nemu vyrovnal všetky finančné záväzky vyplývajúce z vyššie uvedenej zmluvy o pôžičke. Podľa textu tohto potvrdenia teda žalobca 1/ potvrdil zaplatenie uvedenej sumy pôvodným žalovaným výlučne z titulu predmetnej zmluvy o pôžičke a výlučne z titulu dlhu voči žalobcovi 1/. Dňa 31.07.1998 T. G. písomne potvrdil a uznal, že ako dlžník dlhuje ku dňu 31.07.1998 veriteľovi Z. H. X. čiastku 464.000,- Sk pozostávajúcu z istiny 290.000,- Sk a úrokov z omeškania za obdobie od 01.04.1995 do 31.03.1998 vo výške 174.000,- Sk, ktoré boli dohodnuté zmluvou o pôžičke, ktorú podpísal 20.07.1994. Z kontextu potvrdenia nevyplýva, či úrok 15 % ročne je úrokom z istiny pôžičky, či je v ňom obsiahnutý aj úrok z omeškania. Pri nedostatku ďalších dôkazov sa nedá presne ustáliť, z čoho konkrétne pozostávala celá vrátená suma 506.428,- Sk, ale vzhľadom na uznanie dlhu pôvodným žalovaným vo výške 464.000,- Sk, ktorý bude ďalej úročený úrokom 15 % ročne do zaplatenia, je nepochybné, že v platbe 506.428,- Sk uhradenej o osem mesiacov neskôr dňa 23.03.1999 nemôžu byť obsiahnuté aj platby prípadného dlhu pôvodného žalovaného voči pôvodnej žalobkyni. Vysvetľujúce stanovisko k týmto okolnostiam zaujal žalobca 1/, vtedy ešte ako svedok v liste, ktorým doplnil svoju výpoveď zo dňa 22.01.2002. Uviedol, že dňa 23.03.1999, keď mu pôžičku pán G. vrátil, žiadal vyhotovenie potvrdenia o vrátení pôžičky a jej príslušenstva s tým, že po zaplatení dojednanej sumy nemá a nebude mať nikto z rodiny, predovšetkým mama, žiadne ďalšie nároky, súvisiace s prestavbou vyššie uvedeného domu. Vyhotovenie takéhoto potvrdenia jednoznačne a nekompromisne žalobca 1/ odmietol. V potvrdení je jasne napísané, že zaplatením dojednanej sumy dlžník pán G. vyrovnal voči žalobcovi 1/ všetky finančné záväzky vyplývajúce z vyššie uvedenej zmluvy o pôžičke a neobsahuje ani slovo o tom, že sú vyrovnané existujúce a splatné záväzky pána G. voči jeho matke súvisiace s ich

investíciou do prestavby domu. Finančné záväzky pána G. voči jeho matke neustále trvajú.

2.2. Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že sumou 506.428,- Sk bola vyrovnaná výlučne pôžička pôvodného žalovaného voči synovi pôvodnej žalobkyne, aktuálne žalobcovi 1/ a nárok pôvodnej žalobkyne voči pôvodnému žalovanému trvá. Pôvodný žalovaný pred súdom potvrdil pôžičku od dcéry žalobkyne v sume 20.000,- Sk, avšak v liste zo dňa 15.08.1992 v sume 26.000,- Kčs.

2.3. Pri námietke odvolateľov, že pôvodná žalobkyňa nepreukázala presnú výšku ňou vynaložených investícií na rekonštrukciu dotknutých nehnuteľností ani to, že všetky ňou uvádzané investície pochádzali z jej finančných prostriedkov, resp. z finančných prostriedkov, ktoré si požičala, odvolací súd poukázal na závery súdu prvej inštancie vychádzajúce z dokazovania. Preukázané bolo, že pôvodná žalobkyňa v rozhodnom období k dispozícii finančné prostriedky mala (vyplatená kúpna cena bytu 250.000,- Kčs a suma 12.800,- Kčs za telefónnu linku a veci v byte, 3.000,- Kčs od J. J., poistné plnenie 3.520,- Kčs, spolu 269.320,- Kčs), 400,- DEM a 600,- USD, 2.000,- ATS a 300,- DM (v prepočte na Sk podľa kurzu v danom období ide o cca 39.000,- Sk), celkovo cca 308.000,- Sk. Zároveň bolo v konaní preukázané, že pôvodná žalobkyňa financie investovala v rozhodnom období do nehnuteľnosti vlastnícky patriacej výlučne pôvodnému žalovanému v súvislosti s jej rekonštrukciou. Listom písaným dňa 15.08.1992 pôvodný žalovaný potvrdil, že žalobkyňa prispela do spoločnej domácnosti 200.000,- Kčs, ktoré boli investované do prístavby rodinného domu. Týmto bolo preukázané, že iba v období rokov 1990 až 1992 pôvodná žalobkyňa investovala do nehnuteľnosti pôvodného žalovaného sumu vlastných finančných prostriedkov 200.000,- Kčs. Pôvodná žalobkyňa pritom tvrdila, že do rekonštrukcie investovala všetky svoje peniaze, pôvodne sa žalobou domáhala zaplata sumy 760.320,- Sk. O tom ako dôkaz svedčí aj výpoveď jej syna, aktuálne žalobcu 1/, ktorý na pojednávaní prvoinštančného súdu 26.11.2001 uviedol, že matka sa rozhodla, že všetky svoje investície, ktoré mala, vloží do rekonštrukcie prístavby rodinného domu, pričom zrejme precenili svoje finančné schopnosti, a preto žiadali o pôžičky. Nasvedčuje tomu aj kópia jej vkladnej knižky, na ktorú bola v auguste 1991 vložená suma 80.050,- Kčs a k 07.05.1992 zostatok 50,- Kčs. Odvolací súd uzavrel, že pôvodná žalobkyňa investovala do nehnuteľnosti pôvodného žalovaného minimálne preukázanú sumu 308.000,- Sk po zaokrúhlení. Súd prvej inštancie vychádzal aj z toho, že právny predchodca žalovaných sám potvrdil žalobkyňou vloženú čiastku do prístavby domu v sume 200.000,- Sk a v sume 80.000,- Sk. Žalovaný 1/ tiež potvrdil, že žalobkyňa vložila do prestavby predmetnej nehnuteľnosti čiastky 80.000,- Sk, 15.000,- Sk a 26.000,- Sk; celkovo teda nespochybnená čiastka vložených investícií žalobkyňou podľa neho predstavuje sumu 321.000,- Sk, s čím sa odvolací súd nezhodol. Bolo potrebné zohľadniť, že suma 26.000,- Sk predstavovala pôžičku pôvodného žalovaného od dcéry žalobkyne (ktorá je teraz žalobkyňou 2/), suma 80.000,- Sk bola žalovaným uznaná pôžička od pôvodnej žalobkyne a pôžička 15.000,- Sk tvrdená žalovaným 1/ nebola potvrdená žiadnou zo strán, preto nebolo dôvodným ju zohľadniť.

2.4. Pretože obohatenie pôvodného žalobcu (správne má byť žalovaného, pozn. dovolacieho súdu) vlastnou prácou žalobkyne na rekonštrukcii jeho nehnuteľnosti spočívalo vo výkonoch, treba za ne poskytnúť peňažnú náhradu (cit. § 458 ods. 1 OZ). Striktné ohodnotenie tohto vkladu pôvodnej žalobkyne nie je dobre možné, odvolací súd preto vychádzal z vlastnej voľnej úvahy tak, aby hodnota týchto prác bola čo najviac objektívna a spravodlivá. Obdobie od začiatku septembra 1990 do decembra 1994, počas ktorého prebiehali rekonštrukčné práce, predstavuje 52 mesiacov. Priemerná mesačná mzda v národnom hospodárstve na Slovensku sa podľa internetových dostupných údajov pohybovala od 3278,- Kčs v roku 1990 do 6285,- Sk v roku 1994. Pri ohodnotení osobných výkonov pôvodnej žalobkyne investovaných v tomto období do rekonštrukcie nehnuteľnosti pôvodného žalovaného sumou priemerne 70,- eur mesačne je potom osobný vklad pôvodnej žalobkyne v podobe jej pracovných výkonov do predmetnej rekonštrukcie za rozhodné obdobie v sume 3.640,- eur. Celkový vklad pôvodnej žalobkyne do nehnuteľnosti pôvodného žalovaného potom predstavuje súhrnne sumu 13.874,- eur (finančná investícia 308.320,- Sk t. j. 10.234,- eur plus osobné výkony 3.640,- eur).

2.5. Keďže prísľub pôvodného žalovaného o „prepísaní“ 1/3 nehnuteľnosti na pôvodnú žalobkyňu nebol dodržaný, resp. bol odvolaný či zrušený, nebolo podľa dovolacieho súdu dôvodným pri vyčíslňovaní nároku žalobkyne vychádzať z pôvodne sľubovanej 1/3 hodnoty nehnuteľnosti. Nárok pôvodnej žalobkyne je nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré sa rovná zhodnoteniu danej nehnuteľnosti. Keďže zhodnotenia nehnuteľnosti neinvestovala iba pôvodná žalobkyňa, ale aj pôvodný žalovaný, podiel pôvodnej žalobkyne na zhodnotení danej nehnuteľnosti bolo nevyhnutné vyčísliť v

podľa pomere podielu jej osobnej investície do celkovej investície vedúcej k zhodnoteniu nehnuteľnosti. Podľa záverov znaleckého posudku znalca Z. G. A. č. 257/2014 rekonštrukcia, prístavba a nadstavba predmetnej nehnuteľnosti žalovaného bola vykonaná v hodnote 35.413,80 eur (bez DPH). Vklad pôvodnej žalobkyne predstavoval sumu 13.874,- eur, na hodnote daných investícií sa podieľala v rozsahu 39,18 %. Znalec stanovil hodnotu predmetnej stavby pred jej rekonštrukciou na 4.198,90 eur a po rekonštrukcii na 50.940,03 eur, čo predstavuje zhodnotenie stavby 46.741,13 eur. Podiel 39,18 % z tejto sumy patriaci právnej predchodkyňi žalobcov predstavuje 18.313,17 eur. Žalobkyňa sa po zmenách žaloby domáhala zaplata sumy 15.580,- eur s príslušenstvom. Odvolací súd uzavrel, že bolo dôvodným žalobe vyhovieť a uložiť žalovaným povinnosť spoločne a nerozdielne (§ 511 OZ) zaplatiť žalovanú istinu žalobcom oprávneným spoločne a nerozdielne. Ďalšie odvolacie argumenty žalovaných odvolací súd považoval pre rozhodnutie vo veci samej za nerozhodné, bez potreby osobitne sa s nimi vysporiadať.

2.6. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil odvolací súd ustanovením § 255 ods. 1 CSP a plným úspechom žalobcov v konaní, keď prípadná existencia dôvodov hodných osobitného zreteľa v zmysle § 257 CSP odôvodňujúca výnimočné nepriznanie náhrady trov úspešnej strane (či už úplné alebo čiastočné) nebola tvrdená ani ju odvolací súd nezistil.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalovaní dovolanie z dôvodov uvedených v § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ CSP žiadajúc, aby dovolací súd zrušil rozsudky súdov nižších inštancií a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Uplatnili si nárok na náhradu trov konania. V konkrétnostiach žalovaní namietli, že súdy nižších inštancií nesprávne aplikovali základné princípy civilného procesu - princíp všeobecnej spravodlivosti a princíp spravodlivej ochrany práv a nevychádzali z individuálnych okolností prejednávaneho sporu.

3.1. Žalovaní (ďalej aj „dovolatelia“) namietli arbitrárnosť a nedostatočné odôvodnenie rozsudku okresného súdu aj rozsudku súdu odvolacieho, keď pôvodne bola žaloba rozsudkom súdu prvej inštancie zamietnutá; odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Po viac ako 18 rokoch trvania súdneho sporu okresný súd bez vykonania akýchkoľvek dôkazov a bez záväzného právneho názoru odvolacieho súdu (rozhodnutie okresného súdu bolo zrušené pre nepreskúmateľnosť) žalobe vyhovel, hoci príslušenstvo pohľadávky už viac ako trojnásobne prevyšuje hodnotu istiny. Súd prvej inštancie postupoval bez relevantných skutkových argumentov podporených dôkazmi, v čom videli konanie v rozpore s dobrými mravmi. Odvolací súd na podstatné a rozhodujúce skutočnosti nijako nereagoval. Uvedli, že predmetom ústnej dohody uzavretej medzi ich právnymi predchodcami bol príslub pôvodného žalovaného previesť vlastnícke právo v dohodnutom rozsahu v prípade, ak s ním pôvodná žalobkyňa v nehnuteľnosti dožije svoj život vo vzájomnej láske, porozumení a starostlivosti. Zotrvali na tom, že pôvodná žalobkyňa hodnoverne nepreukázala presnú výšku vnesených investícií ani to, že všetky ňou uvádzané investície pochádzali z jej finančných prostriedkov, resp. z tých, ktoré si požičala. Príslub nadobudnutia vlastníckeho práva pre prípad smrti nemožno považovať za právny dôvod, na základe ktorého sa plnilo a po jeho odpadnutí došlo k bezdôvodnému obohateniu. K otázke premĺčania dovolatelí uviedli, že premĺčacia doba plynie odo dňa, keď k bezdôvodnému obohateniu došlo a nároky žalobkyne boli v čase podania žaloby premĺčané. Zrušenie závetu právnym predchodcom žalovaných bolo zrejme reakciou na pretrvávajúce nezhody v spolužití s právnou predchodkyňou žalobcov. K poskytovaniu finančných plnení zo strany právnej predchodkyne žalobcov došlo na základe ústnej dohody s právnym predchodcom žalovaných, teda so vzájomným súhlasom oboch strán. Okamih, kedy sa žalobkyňa dozvedela o zrušení závetu nemožno považovať za začiatok plynutia premĺčacej doby, pretože závet je právnym úkonom pre prípad smrti. Dovolatelia zotrvali na argumentácii, že žalované finančné prostriedky boli vrátené Z. T. G. Z. H. X. dňa 23.03.1999 bezhotovostným vkladom vo výške 506.428,- Sk zahŕňajúcej úroky z omeškania. Akékoľvek finančné záväzky zomrelého T. G. boli dňa 23.03.1999 vyrovnané na účet syna pôvodnej žalobkyne. Zdôraznili, že jednotlivé čiastkové plnenia uvádzané právnou predchodkyňou žalobcov v priebehu konania neboli hodnoverne preukázané a sú premĺčané v objektívnej premĺčacej lehote, ktorá začala plynúť odo dňa nasledujúceho po poskytnutí plnenia. Namietli, že nie je možné hodnoverne ustáliť výšku právnou predchodkyňou žalobcov vnesených investícií do nehnuteľnosti ani ich pôvod (nepreukázala, ktoré konkrétne práce vykonané v rámci rekonštrukcie nehnuteľnosti a/alebo ktorý konkrétny materiál použitý pri rekonštrukcii uhradila z vlastných prostriedkov, aký bol presný obsah

spornej dohody medzi ňou a pôvodným žalovaným). Česká judikatura, na ktorú poukazujú súdy, nie je právne záväzná a nemožno ju použiť na každý jeden príkaz vydania bezdôvodného obohatenia. Odôvodnenia rozsudkov súdov nižších inšancií podľa dovolateľov nespĺňajú náležitosti predpísané zákonom. Súdy vo svojich rozhodnutiach neuviedli, aké dôkazy vyhodnotili, akými konkrétnymi úvahami sa riadili pri ich hodnotení, neprihliadali na vyjadrenia a dôkazy predložené žalovanými, čím došlo k porušeniu práva žalovaných na spravodlivý proces. Rozhodnutie napádaného odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia vyššie nastolených právnych otázok, ktoré doposiaľ neboli v rozhodovacej praxi dovolacím súdom vyriešené. Dovolatelia navrhli, aby dovolací súd odložil vykonateľnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia.

3.2. Žalovaný 1/ k dovolaniu spísanému advokátom pripojil svoje osobné dôvody a vlastné postrehy. Dovolací súd na toto podanie neprihliadal, lebo len opakuje priebeh a výsledky doterajšieho konania; navyše nie je spísané advokátom (§ 429 ods. 1 druhá veta CSP).

4. Žalobcovia vo vyjadrení k dovolaniu navrhli odmietnutie dovolania v zmysle § 447 písm. f/ CSP, alternatívne jeho zamietnutie v zmysle § 448 CSP a uplatnili si nárok na náhradu trov dovolacieho konania. Dovolací dôvod podľa § 420 písm. f/ CSP nie je daný, pretože v konaní nedošlo zo strany súdov k žiadnemu porušeniu procesných práv žalovaných. Žalovaní 1/ a 2/ mali v priebehu konania všetky možnosti na uskutočňovanie im patriacich procesných práv, ktoré aj využívali. Okresný aj odvolací súd vychádzali zo správne zisteného skutkového stavu a správneho právneho posúdenia vecí. Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo strany sporu, aby sa súd stotožnil s jej hodnotením dôkazov a právnymi názormi. Právo na spravodlivý súdny proces neznamená ani právo na to, aby bola sporová strana v konaní úspešná. Tým, že sa súdy neriadili takým spôsobom hodnotenia dôkazov a takým výkladom právnych predpisov, ktoré predkladali žalovaní, nebolo porušené ich právo na spravodlivý proces. Dovolatelia nekonkretizovali, v čom má spočívať vada uvedená v § 420 písm. f/ CSP (napr. čo absentuje v odôvodnení napadnutého rozhodnutia), ich tvrdenia o nesprávnom aplikovaní základných princípov civilného procesu, priznanie nároku žalobkyni ako rozporné s dobrými mravmi a riadne neodôvodnenie rozsudku zákonom prepísaným spôsobom sú len všeobecnými a vágnymi tvrdeniami. Žalovaní v podanom dovolaní polemizujú s niektorými konkrétnymi skutkovými a právnymi závermi rozsudku súdu prvej inšancie, resp. odvolacieho súdu prednášajúc tvrdenia, ktoré opakovane uvádzali v základnom konaní. Dovolací dôvod podľa § 421 odsek 1 písm. b/ CSP dovolatelia nevymedzili spôsobom uvedeným v § 432 odsek 2 a § 421 CSP. Dovolanie neobsahuje špecifikáciu právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nemala byť vyriešená. Medzi skutočnosťami, ku ktorým sa v dovolaní žalovaní vyjadrujú, sú nielen otázky právne, ale aj skutkové.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej aj „najvyšší súd“ príp. „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania.

6. Dovolatelia tvrdili existenciu dovolacích dôvodov podľa § 420 písm. f/ a § 421 ods. 1 písm. b/ Civilného sporového poriadku.

7. Z obsahu dovolania (§ 124 CSP) vyplýva, že dovolatelia videli tzv. vadu zmätočnosti (§ 420 písm. f/ CSP) v nepreskúmateľnosti a arbitrárnosti rozhodnutí súdov vydaných v základnom konaní, v nedostatku odôvodnenia ich rozsudkov ako aj v spôsobe hodnotenia dôkazov.

8. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f/ CSP sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom; jeho integrálnou súčasťou je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce súdne konanie. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom,

právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti). Právo na spravodlivý súdny proces ale neznamená právo na to, aby bola strana sporu pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami a právnymi názormi (I. ÚS 50/2004). Porušením práva na spravodlivý proces v zmysle uvedeného ustanovenia zákona treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

9. K častiam dovolania, v ktorých dovolatelia prejavili nesúhlas so závermi odvolacieho súdu prezentujúc svoje názory na riešenie v dovolaní uvedených skutkových otázok, dovolací súd udáva, že z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi strán, avšak s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c/a Švajčiarsko). Inak povedané, ani judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko, Hiro Balani c. Španielsko, Georgiadis c. Grécko, Higgins c. Francúzsko). Samotné polemizovanie dovolateľov s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval samo osebe vadu zmätočnosti nezakladá.

10. Z obsahu rozhodnutí súdov nižších inštancií dovolací súd zistil, že žalobou požadované plnenie právne posúdili ako nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia vzniknutého plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, pričom konanie právnych predchodcov žalobcov a žalovaných skutkovo ustálili ako ústnu dohodu, ktorou právny predchodca žalovaných prisľúbil právnej predchodkyňi žalobcov z dôvodu vnesenia jej investícií do jeho majetku zabezpečiť presne neurčeným spôsobom, aby táto získala spoluvlastnícky podiel na domovej nehnuteľnosti, ktorá mu patrila a právne ako tzv. predbežnú dohodu, ktorú právny poriadok síce neupravuje, ale odvolací súd ju považoval za právny úkon.

11. Právny úkon definuje § 34 Občianskeho zákonníka ako prejav vôle smerujúci najmä k vzniku, zmene alebo zániku tých práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú. Kľúčový význam pre posudzovanie platnosti právneho úkonu, jeho účinkov, dôsledkov jeho zrušenia a pod. má vyriešenie otázky, či vôbec došlo k právnomu úkonu. Právny úkon je definovaný prejavom vôle konajúceho, smerovaním tohto prejavu vôle (k vzniku, zmene alebo zániku práv a povinností alebo k spôsobeniu iných právnych následkov) a vznikom, zmenou alebo zánikom práv a povinností alebo spôsobením iných právnych následkov, ktoré právne predpisy s takým prejavom vôle spájajú. Dvojstranný právny úkon vzniká konsenzom (stretom obsahovo zhodných jednostranných právnych úkonov) dvoch alebo viacerých strán.

12. Ak nižšie súdy dohodu právnych predchodcov žalobcov a žalovaných hodnotili ako predbežnú, dočasnú, ktorá mala predchádzať uzavretiu hlavnej zmluvy, z ich rozhodnutí nevyplýva, ako dlho mala dočasnosť predbežnej dohody trvať, v akom časovom horizonte mala byť uzavretá súdmi uvádzaná tzv. hlavná zmluva a či bol dohodnutý jej obsah (aby bolo možné uvažovať, či tzv. predbežná dohoda nebola zmluvou o budúcej zmluve hoci uzavretou neplatne pre nedostatok zákonnej formy). Rovnako z rozhodnutí súdov nižších inštancií nevyplýva, v zmysle vyššie uvedeného, presné vymedzenie obsahu záväzku prijatého touto tzv. predbežnou dohodou jej stranami. Aby mohlo ísť o platný právny úkon, jeho strany sa musia dohodnúť o vymedzení svojich práv a povinností. V tomto smere nie je napr. zrejmé, akým spôsobom mal T. G. zabezpečiť získanie spoluvlastníckeho podielu na jeho nehnuteľnosti J. X. ani dokedy k nemu malo dôjsť, či sa tak malo stať za jeho života alebo po jeho smrti. Zrejmy bol iba jeho úmysel previesť na svoju vtedajšiu družku spoluvlastnícky podiel k nehnuteľnosti, čo sa právne aprobovaným spôsobom nestalo. Uvedené potom otvára otázku, či je možné tzv. predbežnej dohode priznať právnu relevanciu, alebo spolufinancovanie rekonštrukcie domovej nehnuteľnosti T. G. J. X. treba posudzovať iba z hľadiska vynaloženia investícií do cudzej nehnuteľnosti bez právneho dôvodu. Vo

vzťahu k tzv. predbežnej dohode je potrebné vysporiadať sa s otázkou, že ak malo ísť o platný dvojstranný právny úkon, kedy došlo k splneniu záväzku právnym predchodcom žalovaných resp. k jeho nesplneniu a či možno za splnenie záväzku dohodnutého medzi živými považovať jednostranný právny úkon pre prípad smrti. Záver odvolacieho súdu o tom, že obe strany predbežnú dohodu niekoľko rokov akceptovali je potom predčasným. Zároveň je potrebné zaoberať sa príslubom právneho predchodcu žalovaných daným právnej predchodkyni žalobcov z hľadiska jeho obsahu a právnej záväznosti.

13. Na základe vyššie uvedeného dovolací súd dospel k záveru, že zo strany súdov nižších inštancií došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces strán sporu v zmysle ustanovenia § 420 písm. f/ CSP. Dovolací súd potom zrušil rozsudok odvolacieho súdu aj rozsudok súdu prvej inštancie (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP). Až po ustálení existencie, vzniku a obsahu právneho vzťahu právnych predchodcov strán sporu (predbežná dohoda) a obsahu príslubu právneho predchodcu žalovaných daného právnej predchodkyni žalobcov a po posúdení jeho právnej relevancie možno ustáliť, či a ktorý právny dôvod v zmysle § 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka (majetkový prospech získaný plnením bez právneho dôvodu, plnením z neplatného právneho úkonu alebo plnením z právneho dôvodu, ktorý odpadol, majetkový prospech získaný z nepoctivých zdrojov) pre vydanie bezdôvodného obohatenia vznikol právnej predchodkyni žalobcov; jeho ustálenie je určujúce aj pre ustálenie začiatku plynutia premĺčacej doby. Súd sa tiež budú zaoberať otázkou, či je priznanie úroku z omeškania v súlade s dobrými mravmi, alebo existujú osobitné okolnosti umožňujúce jeho nepriznanie za celú uplatnenú dobu.

14. Dovolatelia vymedzili prípustnosť dovolania aj poukazom na ustanovenie § 421 ods. 1 písm. b/ CSP, podľa ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi ešte nebola vyriešená. Procesná strana vyvodzujúca prípustnosť dovolania z tohto ustanovenia musí: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) podať svoje vysvetlenie, ako mala byť táto otázka správne riešená. Dovolatelia jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom nešpecifikovali právnu otázku riešenú odvolacím súdom, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola riešená, neuviedli potom, ako ju riešil odvolací súd a neuviedli, ako mala byť konkrétna právna otázka správne riešená. Dovolací súd potom konštatuje, že dovolanie žalobcov uplatnené podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. b/ CSP nebolo odôvodnené prípustnými dôvodmi a dovolacie dôvody neboli vymedzené spôsobom uvedeným v ustanoveniach § 431 až 435 CSP.

15. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

16. O návrhu dovolateľa na odklad vykonateľnosti rozsudkov súdov nižších inštancií dovolací súd vzhľadom na spôsob rozhodnutia o dovolaní samostatne nerozhodoval.

17. Dovolací súd nemôže nepripomenúť, že obidve aktuálne sporové strany sa v tejto situácii ocitli v dôsledku správania sa ich právnych predchodcov. Matka žalobcov a otec žalovaných konali v rozhodnom období od r. 1994 do r. 1999 pod vplyvom svojich emócií, ktoré sa z pozitívnych (vzájomná citová náklonnosť) zmenili na negatívne (odcudzenie sa) tak, ako sa to v prípade partnerských vzťahov niekedy stáva. V možnostiach ich detí napriek tomu, že takýto vývoj vzťahu ich rodičov nezavinili, je vyriešenie celej situácie slušným a korektným spôsobom.

18. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.